

Briselē, 7.10.2020.
COM(2020) 620 final

ANNEX 2

PIELIKUMS

dokumentam

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

**Savienība, kurā valda līdztiesība:
ES romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģiskais satvars**

{SWD(2020) 530 final}

RĀDĪTĀJU KOPUMS

Šā rādītāju kopuma vispārējais mērķis ir uzraudzīt progresu virzībā uz uzdevumu un mērķu īstenošanu, kuri noteikti ES romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģiskajā satvarā. Lai šo vispārējo mērķi sasniegtu, dalībvalstīm prioritārajās jomās jāīsteno vairāki pasākumi, un katram no tiem ir konkrēts horizontāls vai nozaru uzdevums.

Šo uzdevumu izpildes progresu mērīšanai izmantojamo rādītāju kopumu ir izstrādājusi ES Pamattiesību aģentūras (FRA) koordinētā Darba grupa romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības rādītāju un ziņošanas jomā. Darba grupas dalībnieki ir 20 dalībvalstu kontaktpunktu romu jautājumos pārstāvji, kā arī statistikas biroju un Eiropas Komisijas pārstāvji. Turklāt rādītāju kopums tika saskaņots ar attiecīgajās iniciatīvās laikposmam līdz 2030. gadam noteiktajiem rādītājiem un mērķiem un ilgtspējīgas attīstības mērķiem (IAM). Pilns ziņojums pieejams te: <https://fra.europa.eu/en/news/2020/roma-working-party-consultations-roma-inclusion-monitoring-framework>.

Rādītāju kopuma pamatā ir struktūras–procesa–rezultātu (S–P–R) rādītāju modelis, ko ANO Augstā cilvēktiesību komisāra birojs (OHCHR) iesaka izmantot, izvērtējot atbilstību cilvēktiesību standartiem. Šis modelis ļauj novērtēt:

- a) spēkā esošo tiesisko regulējumu un politikas satvaru (strukturālie rādītāji);
- b) konkrētus pasākumus tā īstenošanai (procesa rādītāji);
- c) sasniegumus, kurus ir izjutuši tiesību subjekti (rezultātu rādītāji).

Strukturālie rādītāji: ES un dalībvalstu tiesiskais regulējums un stratēģijas, kas ir pieņemtas, lai nodrošinātu atbilstību ES Pamattiesību hartai (romu gadījumā — ES romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģiskais satvars).

Procesa rādītāji: konkrētās intervences un darbības (piemēram, programmas, projekti, pasākumi), kas veiktas, lai īstenotu valsts stratēģisko satvaru romu jautājumos mērķus un uzdevumus, izpildot iepriekšminēto tiesību aktu un politikas noteikumus.

Rezultātu rādītāji: situācija uz vietas un izmaiņas saistībā ar to, kā personas ar īpašām iezīmēm, piemēram, romu gadījumā — etnisko izcelsmi –, var izmantot savas pamattiesības. Tie ir pamatā standarta rādītāji, kuri ietver datus, ko iespējams iedalīt dažādās etniskās izcelsmes, dzimuma un vecuma kategorijās. Dalībvalstīs, kurās šādi dati nav pieejami, to vietā kā aizstājdatus var izmantot sociālekonomiskos datus. Rādītājiem vajadzētu būt saskaņā ar stratēģiju “Eiropa 2020” vai jebkādiem citiem nabadzības un sociālās atstumtības rādītājiem laikā pēc 2020. gada, kā arī saskaņā ar nozaru politikas jomām, kurās tiek īstenoti Eiropas sociālo tiesību pīlāra mērķi, piemēram, izglītības, veselības aprūpes un nodarbinātības jomām.

UZDEVUMI, PAMATRĀDĪTĀJI, MĒRĶI UN PASĀKUMI

Uzraudzības satvars tika izstrādāts ar skaidru mērķi sekot progresam virzībā uz politikas virsmērķu sasniegšanu. Šie virsmērķi ir atspoguļoti (pamata un sekundārajos) rezultātu rādītājos, un ar mērķiem varētu paredzēt tāda statusa sasniegšanu, ko dalībvalstis līdz 2030. gadam vēlētos panākt katrā romu līdzvērtības, iekļaušanas un līdzdalības jomā. Satvara pamatā ir Komisijas Labāka regulējuma pamatnostādnes¹, ES romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģiskais satvars, kā arī priekšlikums Padomes ieteikumam par romu līdztiesību, iekļaušanu un līdzdalību.

Vairumā gadījumu rezultātu rādītāju pamatā ir apsekojums, bet tie būtu jāpapildina ar administratīviem datiem, piemēram, par infrastruktūru, dzīvesvietu segregāciju u.t.t.

Pamatrādītāji: šo rezultātu rādītāju pamatā ir apsekojums, un tie obligāti jāvēl visām dalībvalstīm, kurās šādi dati ir pieejami vai kur tos būs iespējams vākt nākotnē. Valstīm, kurās nav noteikta kvantitatīvo datu (iedalīti atbilstoši etniskajai piederībai vai aizstājdati) vākšanas kārtība, būtu jāapsver kvalitatīvo datu vākšana un uzdevumu noteikšana saistībā ar procesa rādītājiem (skatīt turpmāk tekstā).

¹ Eiropas Komisija (2017): [Labāka regulējuma pamatnostādnes. Komisijas dienestu darba dokuments](#). Briselē, 2017. gada 7. jūlijs. SWD(2017) 350 final.

Sekundārie rezultātu rādītāji: tie ir kontekstuāli rādītāji un papildina konkrētā uzdevuma pamatrādītājus. Dalībvalstis var izvēlēties, vai šajos rādītājos iekļaut datus.

Pastāv atšķirība starp pienākumu iekļaut rādītājos datus un vākt datus rādītājiem. Piemēram, dažās valstīs jautājumi saistībā ar segregāciju izglītības jomā, piekļuvi ūdensvada ūdenim vai dzimšanas apliecībām ir svarīgāki nekā citās valstīs. Daži sekundārie rādītāji, piemēram, veselības apdrošināšanas segums, var kļūt arī par pamatrādītājiem, ja konkrētā valstī tie ir īpaši svarīgi.

Procesa rādītāji: tiesisko un ekonomisko faktu apvienojums, pasākumu veidi, īstenotāju spējas, ar romu kopienām un pilsoniskās sabiedrības organizācijām (PSO) īstenotās sadarbības līmenis. Dalībvalstis savu stratēģisko satvaru ietvaros var pēc saviem ieskatiem izvēlēties rādītājus un politikas intervences jomas.

1. tabula. Pārskats par ES pamatzdevumiem un rādītājiem romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības jomā

	<i>Horizontālie uzdevumi</i>		<i>ES pamatrādītāji</i>	<i>Attiecīgie IAM</i>
1.	Apkarot un novērst antičigānismu un diskrimināciju ²	1.	To cilvēku īpatsvars, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā jebkurā no apsekojumā aplūkotajām jomām ir jutušies diskriminēti tāpēc, ka ir romi	10.3.1. IAM 16.b.1. IAM
		2.	Vispārējās sabiedrības daļa, kas izjūt diskomfortu, ja kaimiņos dzīvo romi	
2.	Mazināt nabadzību un sociālo atstumtību	3.	Nabadzības riska rādītājs (ienākumi ir mazāki par 60 % no mediānā ekvivalentā ienākuma pēc sociālajiem pārvedumiem)	1.2.1. IAM
		3.1.	Nabadzības apdraudēti bērni vecumā līdz 18 gadiem	1.2.2. IAM
		4.	To cilvēku īpatsvars, kuri dzīvo mājāsaimniecībās, kuras raksturo smaga materiālā nenodrošinātība (nevar atļauties 4 no 9 vienībām, piemēram, pārtiku, uzaicināt ciemos draugus u. c.)*	1. IAM
		4.1.	Bērni vecumā līdz 18 gadiem, kuri dzīvo smagas materiālās nenodrošinātības apstākļos*	1. IAM
3.	Sekmēt līdzdalību , stiprinot spējas, veidojot sadarbību un uzticēšanos	4.	To cilvēku īpatsvars, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā ir izjutuši diskrimināciju (jebkurā jomā) un ir ziņojuši par pēdējo gadījumu, kad pret viņiem vērsta diskriminācija tāpēc, ka viņi ir romi.	
		5.	Aktīvas pilsonības un līdzdalības rādītāji VĒL TIKS IZSTRĀDĀTI	
	<i>Nozaru uzdevumi</i>		<i>ES pamatrādītāji</i>	<i>Attiecīgie IAM</i>
4.	Palielināt efektīvu vienlīdzīgu piekļuvi kvalitatīvai un iekļaujošai vispārējai izglītībai	6.	To bērnu īpatsvars vecumā no trīs gadiem līdz obligātās pamatizglītības apguves sākšanas vecumam, kuri apmeklē agrīnās pirmsskolas izglītības iestādes	4.2.2. IAM
		7.	To cilvēku īpatsvars vecumā no 20 līdz 24 gadiem, kuriem ir vismaz vidējā izglītība	4.3. IAM
		8.	To bērnu īpatsvars vecumā no 6 līdz 15 gadiem, kas apmeklē skolas, kurās saskaņā ar respondentu atbildēm “visi skolasbiedri vai to lielākā daļa ir romi” (tikai atsevišķās valstīs)	
5.	Palielināt efektīvu vienlīdzīgu piekļuvi algotai kvalitatīvai un ilgtspējīgai	9.	To cilvēku īpatsvars, kuri paši ir norādījuši, ka to galvenā nodarbošanās ir “apmaksāts darbs” (tostarp pilnas slodzes darbs, nepilnas slodzes darbs, gadījuma rakstura darbs vai darbs pēdējo četru nedēļu laikā), un kuri ir vecumā no 20	8.5. IAM

² Darbības uzdevumi saskaņā ar šo horizontālo uzdevumu ietver cīņu pret diskrimināciju, aizskaršanu, naida noziegumiem un naidīgiem izteikumiem pret romiem, informētības uzlabošanu par romu vēsturi, kultūru, atzīšanu un samierināšanu.

	nodarbinātībai		līdz 64 gadiem	
		10.	To jauniešu īpatsvars vecumā no 15 līdz 29 gadiem***, kuri pašlaik nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (<i>NEET</i>)	8.6.1. IAM
		11.	Dzimumu nodarbinātības atšķirības: apmaksāta darba likmes atšķirība sievietēm un vīriešiem vecumā no 20 līdz 64 gadiem	8.5. IAM
6	Uzlabot romu veselības situāciju un palielināt efektīvu vienlīdzīgu piekļuvi kvalitatīviem veselības aprūpes un sociālajiem pakalpojumiem	12.	Paredzamā mūža ilguma atšķirības dzimšanas brīdī (vispārējā sabiedrība salīdzinājumā ar romiem)	
		13.	To cilvēku īpatsvars, kuriem ir ierobežota piekļuve veselības aprūpes un sociālajiem pakalpojumiem, TIKS IZSTRĀDĀTS	
7	Palielināt efektīvu vienlīdzīgu piekļuvi atbilstošiem mājokļiem bez segregācijas un pamatpakalpojumiem ³	14.	To cilvēku īpatsvars, kuri dzīvo sliktos sadzīves apstākļos (dzīvokļos, kas ir pārāk tumši, ar tekošu jumtu/mitrām sienām vai grīdu, bez vannas/dušas, bez tualetes iekštelpās)	11.1. IAM
		15.	To cilvēku īpatsvars, kas dzīvo mājokļos, kuros saskaņā ar <i>Eurostat</i> pārbīvētības definīciju nav minimālā skaita istabu	
		16.	To cilvēku īpatsvars, kas dzīvo mājāsaimniecībās, kurās iekštelpās nav pieejams ūdensvada ūdens (tikai atsevišķās valstīs)	6.1.1. IAM

Iekļaušanai rādītājos paredzētos FRA datus iespējams sadalīt pēc **dzimuma, vecuma, urbanizācijas pakāpes**

*Nākotnē tiks aizstāts ar sociālo un materiālo nenodrošinātību (*Eurostat [ilc_mdsd07]*) un ar attiecīgo rādītāju attiecībā uz bērniem, ja to izmantos ziņošanai par IAM attiecībā uz vispārējo sabiedrību.

**Šie dati, kuru pamatā ir FRA apsekojumi, aptver tikai cilvēkus vecumā no 16 līdz 29 gadiem.

AIZSTĀJĒJRĀDĪTĀJI

Valstīs, kurās etnisko datu vākšana nav iespējama, var izmantot aizstājdatumus, piemēram, pamatojoties uz sociālekonomiskajiem datiem. Datus var vākt apmetnēs un reģionālajās vienībās, kas ir noteiktas kā nošķirtas vai kurās ir liels neaizsargātu personu īpatsvars. Pamatā esošajam pieņemumam vajadzētu būt tādam, ka šo vietu iedzīvotāju vidū ir liels romu vai par romiem uzskatītu personu īpatsvars, kuras tāpēc pakļautas sociālās atstumtības un diskriminācijas riskam. Jāņem vērā, ka šādu aizstājdatu gadījumā datu vākšana varētu būt ierobežota, pievēršoties tikai marginalizētajām grupām un tādejādi izslēdzot tās personas, kuras necieš ekonomisku trūkumu, bet ikdienas dzīvē vai atklājot savu identitāti, tik un tā saskaras ar antičigānisma izpausmēm. Šādos gadījumos ir svarīgi papildināt aizstājdatumus ar kvalitatīviem un administratīviem datiem, kas iegūti pētniecībā, kā arī apspriedēs ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām, valsts cilvēktiesību iestādēm un vietējām iestādēm. Ja kvantitatīvie dati nav pieejami, valstis tik un tā tiek mudinātas vākt kvalitatīvos datus procesa rādītāju līmenī.

Kvalitatīvo procesa rādītāju datus iespējams iegūt no dažādiem avotiem. Dalībvalstis kopš 2016. gada ir ziņojušas Komisijai par procesa rādītājiem, kas attiecas uz 2013. gada Padomes ieteikumā iekļautajām būtiskajām politikas jomām, izmantojot saskaņotu tiešsaistes ziņošanas veidni. Tomēr, lai gan dažādu valstu dati ir salīdzināmi, tie atspoguļo tikai nelielu daļu ar procesu saistītās informācijas, kas ir nepieciešama stabilai procesa līmeņa uzraudzībai. Otrs ar procesu saistīto datu vākšanas virziens, t. i., tādu datu vākšana, kas atspoguļo konkrētu informāciju par romu iekļaušanas problēmām un pasākumiem,

³ Piemēram, ūdensvada ūdens, pienācīga sanitārija, atkritumu savākšanas un apsaimniekošanas pakalpojumi, elektrība, gāze, piekļuve transportam, finanšu pakalpojumiem un digitālajai saziņai (atbilstīgi Eiropas sociālo tiesību pīlāra 20. principam). Darbības uzdevums saskaņā ar šo nozares uzdevumu ir veicināt tiesiskumu vides jomā un cīnīties pret vidisko vajadzību nenodrošinātību.

kas atsevišķās valstīs tiek īstenoti šo problēmu novēršanai, ir vienlīdz svarīgs, lai izveidotu stabilu valsts uzraudzības sistēmu, un tādējādi tam ir būtiska nozīme veiksmīgu valstu stratēģisko satvaru romu jautājumos izstrādē. Turklāt ieteicams uzraudzības procesā un valsts datu vākšanas un uzraudzības sistēmu izstrādē iesaistīt romu pilsonisko sabiedrību. ES Augsta līmeņa grupa nediskriminācijas, līdztiesības un dažādības jautājumos ir izstrādājusi Pamatnostādnes par vienlīdzības datu vākšanas un izmantošanas uzlabošanu ⁴.

Dalībvalstis saskaņā ar 2013. gada Ieteikumu par efektīviem romu integrācijas pasākumiem 2016. gadā sāka ziņot Komisijai par procesa rādītājiem. Šis darbs tiks turpināts FRA darba grupā rādītāju un ziņošanas jomā.

HORIZONTĀLIE UZDEVUMI

1. uzdevums: apkarot un novērst antičigānismu un diskrimināciju

Pamatrādītāji	Sabiedrība kopumā
1) To cilvēku īpatsvars, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā jebkurā no apsekojumā aplūkotajām jomām ir jutušies diskriminēti tāpēc, ka ir romi	Iespējams, FRS ⁵ 10.3.1. un 16.b.1. IAM
2) Vispārējās sabiedrības daļa, kas izjūt diskomfortu, ja kaimiņos dzīvo romi	FRS

Uzdevums Nr. 1-a: pret romiem vērstas diskriminācijas, aizskaršanas, naida noziegumu un naida runas apkarošana

Rezultātu rādītāji Sekundārie (pēc izvēles)	
Rādītājs	Sabiedrība kopumā
To cilvēku īpatsvars, kuri ir vecāki par 16 gadiem un kuri 12 mēnešu laikā pirms apsekojuma veikšanas vismaz piecos gadījumos ir saskārušies ar naida izraisītu aizskaršanu, jo ir romi	N. p. / potenciāli FRS 10.3.1. IAM 16.b.1. IAM
To cilvēku īpatsvars (no visiem respondentiem), kuri ir vecāki par 16 gadiem un kuri pēdējo 12 mēnešu laikā ir piedzīvojuši fiziskus uzbrukumus, jo ir romi	N. p. / potenciāli FRS 16.1.3. IAM

Uzdevuma Nr. 1-a procesa rādītāji: pret romiem vērstas diskriminācijas, aizskaršanas, naida noziegumu un naida runas apkarošana

Rādītājs — A dimensija — Institucionālā struktūra

- Valstu stratēģiskie satvari romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības nodrošināšanai vai saistītas politikas dokumentu kopas, kas ietver skaidri noteiktus pasākumus antičigānisma apkarošanai;
- valsts rīcības plāns attiecīgās ES dalībvalsts stratēģiskā satvara romu jautājumos īstenošanai paredz konkrētus pasākumus antičigānisma un diskriminācijas apkarošanai;
- līdztiesības iestādes regulāri uzrauga valsts stratēģisko satvaru romu jautājumos īstenošanas atbilstību Rasu vienlīdzības direktīvai un Pamatlēmumam par cīņu pret rasismu un ksenofobiju un reģistrē pret romiem vērstas diskriminācijas gadījumus;
- tiek regulāri sagatavoti un publiskoti ziņojumi par diskriminācijas apkarošanu;
- dalībvalstu tiesiskajā regulējumā, politikas programmās, politikas dokumentos un politikas īstenošanas pasākumos tiek atzīta antičigānisma pastāvēšana;
- antičigānisms ir norādīts kā kategorija naida noziegumu datu reģistrā;

⁴ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/final_guidelines_4-10-18_without_date_july.pdf.

⁵ FRA Pamattiesību apsekojums.

• konkrētiem antičigānisma un diskriminācijas apkarošanas pasākumiem ir piešķirts finansējums; • pašvaldībās, kurās ir ievērojams romu iedzīvotāju skaits, ir arī īpašs(-i) romu padomnieka amats(-i).
Rādītājs — B dimensija — Konkrēti pasākumi un darbības
• Ir ieviesta publiski pieejama tiesvedības procesu un līdztiesības iestādēs iesniegtu sūdzību par antičigānisma gadījumiem uzraudzības sistēma; • ir ieviesta un darbojas publiski pieejama sistēma, kas ir paredzēta pret romiem vērsta diskriminācijas, naida runas un naida noziegumu gadījumu un incidentu uzraudzībai un to paziņošanai valsts līdztiesības iestādēm vai ombuda birojiem, prokuroriem vai policijai; • ir ieviesta sistēma policijas darbinieku apmācībai par nediskriminēšanu un aizspriedumu izraisītu noziegumu atpazīšanu, ietverot īpašus moduļus par romu diskrimināciju; • dalībvalstis piešķir romiem raidlaiku valsts plašsaziņas līdzekļos; • dalībvalstis īsteno informētības uzlabošanas kampaņas; • ir ieviesti un ir viegli pieejami rīki ziņošanai par naida runu un naida noziegumiem; • tiek organizētas iniciatīvas/apmācības, kurās piedalās IT uzņēmumi (<i>Google, Facebook, Twitter</i> u. c.), lai sociālo plašsaziņas līdzekļu platformās labāk atpazītu pret čigāniem vērstu saturu; • tiek organizētas plašsaziņas līdzekļu operatoriem paredzētas iniciatīvas/apmācības, lai konstatētu un novērstu antičigānisma un naida runas gadījumus.
Rādītājs — C dimensija — Lēmumu pieņemšanas procesu kvalitāte
• Romu pilsoniskās sabiedrības organizācijas (PSO) aktīvi piedalās konkrētu pasākumu izstrādē antičigānisma un diskriminācijas novēršanai; • romu PSO piedalās ES fondu rīcības programmas, kuras ietvaros tiek īstenoti konkrēti pasākumi antičigānisma un diskriminācijas novēršanai, uzraudzības komiteju darbā; • romu PSO piedalās īstenošanas pasākumu rezultātu uzraudzībā.

Uzdevums Nr. 1-b: informētības uzlabošana par romu vēsturi, kultūru, atzīšana un samierināšana

Rezultātu rādītāji Sekundārie (pēc izvēles): šajā jomā rādītāji vēl nav izstrādāti. Dažas iespējamās tematiskās jomas, kurās šādus rādītājus izstrādāt:
• vispārējās sabiedrības informētība par to, ka romi ir atzīta nacionālā minoritāte; • vispārējās sabiedrības informētība par romu vēsturi, literatūru, mākslu, kultūru, mūziku un politiku; • vispārējās sabiedrības līdzdalība romu kultūras festivālos un citos sabiedriskos pasākumos; • vispārējās sabiedrības informētība par to, ka romu valoda saskaņā ar Eiropas Padomes Eiropas reģionālo vai minoritāšu valodu hartu ir atzīta par neteritoriālu valodu; • vispārējās sabiedrības informētība par romu holokaustu.

Uzdevuma Nr. 1-b procesa rādītāji: informētības uzlabošana par romu vēsturi, kultūru, atzīšana un samierināšana
Rādītājs — A dimensija — Institucionālā struktūra
• Valstu stratēģiskie satvari romu jautājumos vai saistītie politikas dokumenti nepārprotami ietver pasākumus ar rādītājiem un uzdevumiem informētības uzlabošanai par romu vēsturi un kultūru; • tiek atzīts romu holokausts, un tā upuru piemiņas dienas ir iekļautas valstu oficiālo svinamo un piemiņas dienu kalendārā; • ir romu holokaustam veltīti pieminēkļi vai memoriāli; • ir atzīts romu personību ieguldījums dalībvalsts vēsturē, un tas ir atspoguļots arī valsts oficiālo svinamo un atzīmējamo dienu kalendārā; • romu vēsture, kultūra un māksla veido daļu no skolu, universitāšu un akadēmisko kursu oficiālās mācību programmas; • attiecīgajos valsts vispārējo kultūras pasākumu kalendāros ir iekļautas romu kultūras iniciatīvas;

- pastāv un darbojas ekspertu komisijas antičigānisma jautājumos (patiesības, atzīšanas un samierināšanas komisijas), lai padziļinātu izpratni par šķēršļiem un atstumšanas mehānismiem dalībvalstī;
- ir ieviestas Eiropas Padomes Eiropas reģionālo vai minoritāšu valodu hartas īstenošanai nepieciešamās struktūras;
- izraudzītās valdības padomdevējās struktūrās notiek regulāra informācijas apmaiņa saistībā ar romu mākslu, kultūru un vēsturi ar mērķi ietekmēt politiku;
- lai atbalstītu romu kultūras iestādes un organizācijas, kas popularizē romu kultūru, ir pieejami un piešķirti līdzekļi no ikgadējā valsts budžeta;
- vietējiem romu plašsaziņas līdzekļiem (drukātā veidā, tiešsaistē, TV un radio) ir pieejami un piešķirti līdzekļi no ikgadējā valsts budžeta;
- vietējiem romu plašsaziņas līdzekļiem un romu mākslas un kultūras popularizēšanai ir pieejami un piešķirti līdzekļi no pilsētas un pašvaldības budžeta;
- ministrijās un valsts aģentūrās, kuru kompetencē ir ar jaunatni saistītie jautājumi, ir nodaļas, kurām ir skaidri noteikts pienākums iekļaut romu jauniešus un stiprināt romu jaunatnes organizāciju spējas.

Rādītājs — B dimensija — Konkrēti pasākumi un darbības

- Skolās māca par romu vēsturi un kultūru;
- skolās bez maksas piedāvā apgūt romu valodu;
- skolotāji un skolu darbinieki ir apguvuši apmācības par iekļaujošu izglītību un dažādību;
- skolotāji un skolu darbinieki ir apguvuši apmācības par romu kultūru un vēsturi, tostarp par romu holokausta vēsturi;
- valsts ierēdņiem, skolotājiem, policijas darbiniekiem u. c. ir pieejamas apmācību iespējas saistībā ar romu mākslu, kultūru un vēsturi;
- valsts plašsaziņas līdzekļos ir pieejams un ir piešķirts rezervēts raidlaiks raidījumiem par romu mākslu un kultūru;
- valsts plašsaziņas līdzekļos ir pieejams un ir piešķirts rezervēts raidlaiks ziņām romu valodā;
- ar valsts līdzekļiem līdzfinansētos festivālos ir rezervētas iespējas uzstāties ar priekšnesumiem, kuros atspoguļota romu kultūra;
- vispārējos plašsaziņas līdzekļos un preses izdevumos ir palielināts romiem veltīto pozitīvo vēstījumu īpatsvars salīdzinājumā ar negatīvajiem vēstījumiem.

Rādītājs — C dimensija — Lēmumu pieņemšanas procesu kvalitāte

- Notiek apspriešanās ar PSO par vajadzību piešķirt dalībvalsts budžeta līdzekļus romu mākslas un kultūras atbalstam;
- valdības padomdevējās struktūrām, kas sniedz komentārus par valsts budžeta līdzekļu piešķirumiem valstu stratēģisko satvaru romu jautājumos atbalstam, ir iespējas ierosināt priekšlikumus par projektiem saistībā ar romu mākslu un kultūru;
- sadarbībā ar romu PSO un romu holokausta izdzīvojušajām personām un/vai viņu pēctečiem tiek izstrādāti konkrēti pasākumi, lai popularizētu romu mākslu, kultūru un piemiņas pasākumus;
- romu PSO piedalās lēmumu pieņemšanas procesā par konkrētu pasākumu izstrādi romu mākslas un kultūras popularizēšanai un par līdzekļu piešķiršanu šiem pasākumiem;
- romu PSO piedalās šā darbības uzdevuma ietvaros īstenoto pasākumu rezultātu uzraudzībā.

Uzdevums Nr. 2: mazināt nabadzību un sociālo atstumtību

Pamatrādītāji	Sabiedrība kopumā
3) Nabadzības riska rādītājs (ienākumi ir mazāki par 60 % no mediānā ekvivalentā ienākuma pēc sociālajiem pārvedumiem)	<i>Eurostat</i> [ilc_li02] 1.2.1. IAM
3.1) Nabadzības apdraudēti bērni vecumā līdz 18 gadiem	<i>Eurostat</i> [ilc_li02] 2.2.1. IAM

4) To cilvēku īpatsvars, kuri dzīvo mājāsaimniecībās, kuras raksturo smaga materiālā nenodrošinātība ⁶ (nevar atļauties 4 no 9 vienībām, piemēram, pārtiku, uzaicināt ciemos draugus u. c.) 4.1.) Bērni vecumā līdz 18 gadiem, kuri dzīvo smagas materiālās nenodrošinātības apstākļos	<i>Eurostat</i> [ilc_mddd11] 1. IAM <i>Eurostat</i> [ilc_mddd11] 1. IAM
--	--

Rezultātu rādītāji Sekundārie (pēc izvēles)	
Rādītājs	Sabiedrība kopumā
To cilvēku īpatsvars, kuri dzīvo mājāsaimniecībā, kas nevar atļauties maltīti ar gaļu, vistu, zivi (vai līdzvērtīgu veģetāru ēdienu) katru otro dienu	<i>Eurostat</i> [ilc_mdcs03]
To cilvēku īpatsvars, kas dzīvo mājāsaimniecībā, kurā pēdējā mēneša laikā vismaz viena persona ir devusies gulēt izsalkusi, jo nepietika naudas pārtikai	N.p. / FRS
To bērnu īpatsvars vecumā no 0 līdz 17 gadiem, kas dzīvo mājāsaimniecībā, kurā pēdējā mēneša laikā vismaz viena persona ir devusies gulēt izsalkusi, jo nepietika naudas pārtikai	N.p. / FRS
To cilvēku īpatsvars, kas dzīvo mājāsaimniecībās, kuras ar (lielām) grūtībām sedz savus izdevumus	<i>Eurostat</i> [ilc_mdcs09]
To cilvēku īpatsvars, kuriem nav bankas konta	N.p. / FRS

Horizontālā uzdevuma Nr. 2 procesa rādītāji: mazināt nabadzību un sociālo atstumtību
Rādītājs — A dimensija — Institucionālā struktūra
- Valstu stratēģiskie satvari romu jautājumos vai saistītie politikas dokumenti nepārprotami ietver pasākumus ar rādītājiem un uzdevumiem romu nabadzības un sociālās atstumtības mazināšanai, liekot skaidru uzsvāru uz bērnu nabadzību; - pamatnostādņēs par sociālo aizsardzību un palīdzības sniegšanu ir iekļauti noteikumi par diskriminācijas novēršanu, lai romiem nodrošinātu vienlīdzīgu piekļuvi; - ir ieviests mehānisms, kas nodrošina piekļuvi bankas kontam; - zemu ienākumu mājāsaimniecībām tiek nodrošinātas banku garantijas mikrokredītu saņemšanai.
Rādītājs — B dimensija — Konkrēti pasākumi un darbības
- Tiek īstenota skolēnu pārtikas un uztura programma; - sociālo pakalpojumu sniedzējiem tiek nodrošinātas mērķorientētas apmācības par diskriminācijas un antičigānisma apkarošanu; - tiek īstenoti īpaši valsts pasākumi, lai ņemtu vērā no paaudzes paaudzē mantoto nabadzību un vajadzību atbalstīt romu bērnus un viņu ģimenes saistībā ar izglītību, mājokli, veselības aprūpi un nabadzības mazināšanu; - tiek nodrošinātas finanšprātības apmācības un atbalsts finansiālai integrācijai.
Rādītājs — C dimensija — Lēmumu pieņemšanas procesu kvalitāte
- Ir ieviesti pasākumi romu līdzdalības nodrošināšanai politikas risinājumu izstrādē sociālās iekļaušanas / nabadzības mazināšanas jomā; - sadarbībā ar romu PSO tiek izstrādāti konkrēti pasākumi nabadzības mazināšanas un sociālās iekļaušanas jomā (jo īpaši pasākumi, kas ir vērsti uz augstam marginalizācijas riskam pakļautiem romiem); - piedaloties romu kopienas organizācijām, tiek īstenoti pasākumi nabadzības mazināšanas un

⁶*Nākotnē tiks aizstāts ar sociālo un materiālo nenodrošinātību (*Eurostat* [ilc_mdcs07]) un ar attiecīgo rādītāju attiecībā uz bērniem, ja to izmantos ziņošanai par IAM attiecībā uz vispārējo sabiedrību

sociālās iekļaušanas jomā (jo īpaši pasākumi, kas ir vērsti uz augstam marginalizācijas riskam pakļautiem romiem);

- romu PSO piedalās ES fondu rīcības programmas, kuras ietvaros tiek īstenoti konkrēti pasākumi nabadzības un sociālās atstumtības mazināšanai (jo īpaši pasākumi, kas ir vērsti uz augstam marginalizācijas riskam pakļautiem romiem), uzraudzības komitejās;
- romu PSO piedalās īstenoto nabadzības un sociālās atstumtības mazināšanas pasākumu (jo īpaši pasākumu, kas ir vērsti uz augstam marginalizācijas riskam pakļautiem romiem) rezultātu uzraudzībā;
- valdības iestādes un (centrālā un vietējā) pārvalde savos lēmumu pieņemšanas procesos sociālās iekļaušanas / nabadzības mazināšanas jomā ņem vērā romu pilsoniskās sabiedrības, uzņēmējdarbības vides, rūpniecības, kā arī akadēmisko aprindu un pētniecības jomas pārstāvju viedokļus.

Uzdevums Nr. 3: sekmēt līdzdalību, stiprinot spējas, veidojot sadarbību un uzticēšanos valsts iestādēm

Pamatrādītājs:	Sabiedrība kopumā
5) To cilvēku īpatsvars, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā ir izjutuši diskrimināciju (jebkurā jomā) un ir ziņojuši par pēdējo gadījumu, kad pret viņiem vērsta diskriminācija tāpēc, ka viņi ir romi	N. p./ iespējams, FRS
6) Aktīvas pilsonības un līdzdalības rādītājs VĒL TIKS IZSTRĀDĀTS	iespējams, FRS

Rezultātu rādītāji Sekundārie (pēc izvēles)	
Rādītājs	Sabiedrība kopumā
To cilvēku īpatsvars, kuri ir vecāki par 16 gadiem un nav ziņojuši par pēdējo aizskaršanas gadījumu, kas pret viņiem ticis vērsts tāpēc, ka viņi ir romi (no visiem iedzīvotājiem, kuri ir piedzīvojuši aizskaršanu)	N. p. / potenciāli FRS
To cilvēku īpatsvars, kuri ir vecāki par 16 gadiem un nav ziņojuši par pēdējo fiziska uzbrukuma gadījumu, kas pret viņiem tika vērsts tāpēc, ka viņi ir romi	N. p. / potenciāli FRS 16.3.1. IAM
To cilvēku īpatsvars, kuri ir vecāki par 16 gadiem un ir dzirdējuši vismaz par vienu līdztiesības iestādi, valsts cilvēktiesību iestādi vai ombuda biroju	Potenciāli FRS
To cilvēku īpatsvars, kuri ir vecāki par 16 gadiem un kuri sliecas uzticēties policijai	<i>Eurostat</i> [Ilc_pw03]
To cilvēku īpatsvars, kuri ir vecāki par 16 gadiem un kuri sliecas uzticēties tiesu sistēmai	<i>Eurostat</i> [Ilc_pw03]
Papildu izstrādājami ar līdzdalību saistītie rādītāji	
To cilvēku īpatsvars, kuri ir nodarbināti sabiedrisko pakalpojumu sniegšanā (NACE ⁷ kategorija O)	<i>Eurostat</i> [lfsa_eisn2]
To cilvēku īpatsvars, kuri ir nodarbināti kā profesionāļi vai vadītāji (ISCO ⁸ 8+9)	
To cilvēku īpatsvars, kuri piedalījās (nesenākajās) valsts vēlēšanās	

Horizontālā uzdevuma Nr. 3 procesa rādītāji: Sekmēt līdzdalību, stiprinot spējas, veidojot sadarbību un uzticēšanos
Rādītājs — A dimensija — Institucionālā struktūra
- Valstu stratēģiskie satvari romu jautājumos vai saistītie politikas dokumenti nepārprotami ietver pasākumus ar rādītājiem un uzdevumiem, lai sekmētu līdzdalību, stiprinot spējas, veidojot sadarbību un uzticēšanos; - vietējā un kopienas līmeņa NVO ir iesaistītas saskaņotā stratēģijas īstenošanas ES mēroga pilsoniskā uzraudzībā; - romu PSO pārstāvji tiek regulāri aicināti piedalīties ES fondu valsts uzraudzības komiteju darbā pilntiesīgu dalībnieku statusā; - pašvaldībās ar lielu romu īpatsvaru iedzīvotāju kopskaitā romu mediators ir oficiāls amats vietējās pārvaldes iestādēs; - pašvaldībās ar lielu romu īpatsvaru iedzīvotāju kopskaitā ir viena vai vairākas īpaša romu

⁷ NACE ir akronīms, ko izmanto, lai apzīmētu dažādās saimniecisko darbību statistiskās klasifikācijas, kas izstrādātas [Eiropas Savienībā \(ES\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/NACE) kopš 1970. gada;

<https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/NACE> pamatinformācija

⁸ Starptautiskā standartizētā profesiju klasifikācija (ISCO); <http://www.ilo.org/public/english/bureau/stat/isco/>

padomnieka amata vietas; - galvenās politiskās partijas parlamenta un reģionālo/pašvaldību pārstāvniecības iestāžu vēlēšanu sarakstos kā kandidātus uz ievēlamajiem amatiem apņemas iekļaut romus; - pilsētas un pašvaldības ar lielu romu īpatsvaru iedzīvotāju kopskaitā savā institucionālajā struktūrā apņemas iekļaut romu padomdevējas struktūras vai romu politikas koordinatorus, lai īstenotu romu iekļaušanas politiku; - pastāv un efektīvi strādā īpaša aģentūra, kuras pilnvarās ietilpst romu uzticēšanās uzlabošana un iespēju stiprināšana; - valsts cilvēktiesību iestādes, ombuda birojs un līdztiesības iestāde regulāri apspriežas ar pilsonisko sabiedrību par romu situāciju un/vai iesaista romu pilsonisko sabiedrību regulārās apspriedēs; - juridiskā atbalsta mehānismam, kas paredzēts antičigānisma gadījumu izskatīšanai, ir efektīvam darbam nepieciešamie finanšu resursi; - ir ieviesti mehānismi, lai nodrošinātu un veicinātu romu/preto romiem labvēlīgi noskaņotu pilsoniskās sabiedrības organizāciju līdzdalību valstu stratēģisko satvaru romu jautājumos īstenošanas pārraudzībā, kā arī naida runas uzraudzībā tiešsaistē un ziņošanā par to; - ir piešķirti budžeta līdzekļi pilsoniskās sabiedrības atbalstam projektos, kuru mērķis ir stiprināt romu spējas, kā arī veidot sadarbību un uzticēšanos valsts iestādēm; - ir piešķirti budžeta līdzekļi informētības uzlabošanas kampaņām, kuru mērķis ir lauzt stereotipus par romiem.
Rādītājs — B dimensija — Konkrēti pasākumi un darbības
- To ziņoto gadījumu īpatsvars, par kuriem tiek ierosināta tiesvedība; - pienākumu pildītāju apmācība par antičigānismu.
Rādītājs — C dimensija — Lēmumu pieņemšanas procesu kvalitāte
- Valstu stratēģiskajos satvaros romu jautājumos ir skaidri noteikti definēti mehānismi romu līdzdalības veicināšanai politikas izstrādē, īstenošanā un uzraudzībā vietējā līmenī; - ir spēkā mehānisms, kas veicina romu līdzdalību jebkādas tādas politikas izstrādē, īstenošanā un uzraudzībā, kas ietekmē romu situāciju vietējā līmenī; - romi ir pārstāvēti plašsaziņas līdzekļu padomēs; - romu PSO piedalās šī horizontālā uzdevuma ietvaros īstenoto pasākumu rezultātu uzraudzībā; - romi ir pārstāvēti vadošos un ar lēmumu pieņemšanu saistītos amatos organizācijās, kuras īsteno pasākumus romu iekļaušanas jomā; - romi ir nodarbināti VKRJ un citās ar romu iekļaušanu saistītās iestādēs; - vietējās iestādes sadarbībā ar romu PSO, jo īpaši vietējā līmenī aktīvām PSO, ir izstrādājušas un īsteno vietējos plānus (saskaņā ar valstu stratēģiskajiem satvariem romu jautājumos).

NOZARU UZDEVUMI

Uzdevums Nr. 4: Palielināt efektīvu vienlīdzīgu piekļuvi kvalitatīvai un iekļaujošai vispārējai izglītībai

Pamatrādītājs:	Sabiedrība kopumā
7) To bērnu īpatsvars vecumā no trīs gadiem līdz obligātās pamatizglītības apguves sākšanas vecumam, kuri apmeklē agrīnās pirmsskolas izglītības iestādes	<i>Eurostat</i> [sdg_04_30] 4.2.2. IAM
8) To cilvēku īpatsvars vecumā no 20 līdz 24 gadiem, kuriem ir vismaz vidējā izglītība	<i>Eurostat</i> [edat_lfs_9903] 4.3. IAM
9) To bērnu īpatsvars vecumā no 6 līdz 15 gadiem, kas apmeklē skolas, kurās saskaņā ar respondentu atbildēm “visi skolas biedri vai to lielākā daļa ir romi” (tikai atsevišķās valstīs)	Neattiecas

Rezultātu rādītāji Sekundārie (pēc izvēles)	
Rādītājs	Sabiedrība kopumā
Obligātā izglītības vecumā (5–18 g.) esošo bērnu daļa, kuri apmeklē izglītības iestādes, mājsaimniecības locekļi (atkarībā no valsts)	n. p.
To cilvēku īpatsvars, kuri ir vecāki par 16 gadiem un kuri pēdējo 12 mēnešu laikā, (kā skolēna vecāks/aizbildnis) saskaroties ar skolu iestādēm, ir izjutuši diskrimināciju tāpēc, ka viņi ir romi	N. p. / potenciāli FRS
Personas, kuras priekšlaicīgi pārtrauc izglītību un apmācību (vecumā no 18 līdz 24 gadiem)	<i>Eurostat</i> [edat_lfse_14]
To cilvēku īpatsvars vecumā no 30 līdz 34 gadiem, kuriem ir pabeigta terciārā izglītība	<i>Eurostat</i> [t2020_41]
Naida dēļ skolā notiekošas bērnu iebiedēšanas un aizskaršanas (jo bērni ir romi) izplatība pēdējo 12 mēnešu laikā, pamatojoties uz visu skolas vecuma bērnu vecāku/aizbildņu sniegtajām atbildēm	N. p. / FRS
Papildus jāsaprot: - to skolas vecuma bērnu īpatsvars, kas dzīvo mājsaimniecībā, kurā nav pieejams dators - to skolas vecuma bērnu īpatsvars, kas dzīvo mājsaimniecībā, kurā nav piekļuves internetam - to romu jauniešu vecumā no 16 līdz 24 gadiem īpatsvars, kas dzīvo mājsaimniecībā, kurā nav pieejams dators - to romu jauniešu vecumā no 16 līdz 24 gadiem īpatsvars, kas dzīvo mājsaimniecībā, kurā nav piekļuves internetam	

Uzdevuma Nr. 4 procesa rādītāji: palielināt romu faktisko dalību kvalitatīvā un iekļaujošā vispārējā izglītībā
Rādītājs — A dimensija — Institucionālā struktūra
- Valstu stratēģiskajos satvaros romu jautājumos ir paredzēta vispārējās izglītības politikas programmu iekļautības uzraudzīšana; - ir spēkā valsts/reģionāla segregācijas novēršanas programma; - tiek īstenots valsts plāns, lai novērstu un nepieļautu nepareizas diagnozes uzstādīšanu, kā dēļ romu skolēnus nepamatoti ievieto izglītības iestādēs, kuras paredzētas personām ar īpašām vajadzībām; - Ir ieviestas pozitīvas rīcības programmas, lai vispārējās izglītības iestādēs nodarbinātu romu skolotājus; - izglītības sistēmā ir integrētas romu skolas mediatora un skolotāja palīga funkcijas; - valstu stratēģiskajos satvaros romu jautājumos ir paredzēti vispārējās izglītības politikas programmu iekļautības aizsardzības pasākumi un kritēriji; - ir spēkā sistēma, kas garantē romu jauniešiem (īpašu uzmanību veltot meitenēm) vietu vidējās izglītības vai profesionālās izglītības iestādē, kā arī veicina to, lai viņi apmeklētu skolu; - ir spēkā sistēma, lai romiem (īpašu uzmanību veltot romu meitenēm), kuri vēlas iegūt augstāko izglītību, nodrošinātu atbalstu ar stipendiju, darbaudzināšanas un konsultāciju palīdzību.
Rādītājs — B dimensija — Konkrēti pasākumi un darbības
Ir ieviesti pasākumi, lai romiem nodrošinātu faktisku piekļuvi kvalitatīvai un iekļaujošai vispārējai izglītībai ar ilgtermiņa mērķi panākt tādu pašu faktiskās piekļuves līmeni kā vispārējā sabiedrībā;

• ir spēkā un tiek izmantoti aizsardzības pasākumi, lai romu bērniem nodrošinātu efektīvu vienlīdzīgu piekļuvi pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumiem; • skolotājiem un citiem izglītības iestāžu darbiniekiem tiek nodrošinātas mērķorientētas apmācības par diskriminācijas un antičigānisma novēršanu izglītības jomā; • skolotāji ir apmācīti, lai nodrošinātu/izmantotu iekļaujošu izglītības pieeju; • romu skolēniem tiek sniegts individuāls pedagoģiskais atbalsts vispārējās izglītības jomā, ko sniedz kvalificēts personāls; • tiek izmantotas mācību programmas un mācību materiāli, kurās ir aplūkota romu kultūra, vēsture un valoda; • ir ieviesti pasākumi, lai veicinātu romu bērnu piekļuvi ārpusstundu, kultūras un atpūtas pasākumiem daudz kultūru vidē; • romi, kuri gūst labumu no atbalsta programmām (piemēram, individuāla atbalsta, stipendijām un darbaudzināšanas, tostarp par digitālo prātību); • ir piešķirti budžeta līdzekļi pret romiem vērsta rasisma apkarošanai skolās; • lai sniegtu atbalstu universitātē uzņemtiem romiem, tiek nodrošinātas stipendijas; • universitātes līmeņa programmas ietver arī romoloģiju jeb romu studijas; • skolās bez maksas piedāvā apgūt romu valodu; • ir ieviesti mērķorientēti pasākumi neformālās apmācības atbalstam un praktiski iegūtu prasmju apliecināšanai.
Rādītājs — C dimensija — Lēmumu pieņemšanas procesu kvalitāte
• Ir ieviesti pasākumi romu līdzdalības nodrošināšanai politikas risinājumu izstrādē izglītības jomā; • skolu inspekcijas piedalās šā uzdevuma ietvaros īstenoto pasākumu rezultātu uzraudzībā; • romu PSO piedalās ES fondu rīcības programmas, kuras ietvaros tiek īstenoti konkrēti pasākumi vienlīdzīgas piekļuves izglītībai veicināšanai (jo īpaši segregācijas apkarošanai un iekļaujošas izglītības veicināšanai visos posmos), uzraudzības komitejās

Uzdevums Nr. 5: palielināt efektīvu vienlīdzīgu piekļuvi kvalitatīvai un ilgtspējīgai nodarbinātībai

Pamatrādītājs:	Sabiedrība kopumā
10) To cilvēku īpatsvars vecumā no 20 līdz 64 gadiem, kuri paši ir norādījuši, ka to galvenā nodarbošanās ir “apmaksāts darbs” (tostarp pilnas slodzes darbs, nepilnas slodzes darbs, gadījuma rakstura darbs vai darbs pēdējo četru nedēļu laikā)	<i>Eurostat</i> [lfsa_ergan] 8.5. IAM
11) To jauniešu īpatsvars vecumā no 15 līdz 29* gadiem, kuri pašlaik nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (NEET)	<i>Eurostat</i> [edat_lfse_20] 8.6.1. IAM
12) Dzimumu nodarbinātības atšķirības: apmaksāta darba likmes atšķirība starp sievietēm un vīriešiem vecumā no 20 līdz 64 gadiem	<i>Eurostat</i> [lfsa_ergan] 8.5. IAM
Rezultātu rādītāji Sekundārie (pēc izvēles)	
Rādītājs	Sabiedrība kopumā
To cilvēku īpatsvars, kuri ir vecāki par 16 gadiem un kuri pēdējo 12 mēnešu laikā darba vietā ir izjutuši diskrimināciju tāpēc, ka viņi ir romi	N. p. / potenciāli FRS
To cilvēku īpatsvars, kuri ir vecāki par 16 gadiem un kuri pēdējo 12 mēnešu laikā, meklējot darbu, ir izjutuši diskrimināciju tāpēc, ka viņi ir romi	N. p. / potenciāli FRS
Tiks izstrādāti šādi papildu rādītāji par darbvietu kvalitāti: beztermiņa darba līgumi, kvalificēts darbs, to iedzīvotāju īpatsvars, kuri ir nodarbināti sabiedrisko pakalpojumu sniegšanā, nodarbināto personu nabadzība un	

profesionālā izglītība un apmācība	
------------------------------------	--

Uzdevuma Nr. 5 procesa rādītāji: Palielināt romu faktisko dalību algotā kvalitatīvā un ilgtspējīgā nodarbinātībā	
Rādītājs — A dimensija — Institucionālā struktūra	
• Ir spēkā mehānisms romu nodarbinātības kvalitātes atbalstam, un tam ir pieejami nepieciešamie finanšu līdzekļi; • romu organizācijas piedalās arodbiedrībās un trīspusējās komisijās novērotāju statusā; • ir ieviestas darbaudzināšanas un karjeras attīstības programmas, lai atbalstītu romu profesionāļu nodarbinātību valsts pārvaldē; • ir ieviesti mehānismi, lai veicinātu romu pilnas slodzes nodarbinātību nodarbinātības dienestos un citās pārvaldes daļās, kuras sekmē piekļuvi darba iespējām; • tādu pašvaldību administratīvajā struktūrā, kuru iedzīvotāju kopskaitā ir liela romu daļa, ir iekļautas mediators amata vietas nodarbinātības un ar jaunatni saistītos jautājumos; • ir ieviestas shēmas, kas nodrošina atbalstu romu jaunizveidotiem maziem uzņēmumiem un uzņēmējdarbības iniciatīvām.	
Rādītājs — B dimensija — Konkrēti pasākumi un darbības	
• Ir ieviesti mērķorientēti pasākumi, lai atbalstītu romu uzņēmējdarbību un pašnodarbinātību, jo īpaši jauniešu vidū; • ir ieviesti mērķorientēti pasākumi, lai atbalstītu pastāvošu neoficiālu darba attiecību oficiālu noformēšanu; • ir ieviesti mērķorientēti pasākumi, lai atbalstītu romu nodarbinātību valsts pārvaldē; • sabiedrisko darbu programmās, kas ir vērstas uz apvidiem, kuru iedzīvotāju kopskaitā ir liels romu īpatsvars, ir paredzētas skaidras iztāšanās stratēģijas, kā arī prasmju attīstības un kvalifikācijas komponenti; • tiek īstenotas uz romu jauniešiem vērstas programmas, kas atbalsta pirmās darba pieredzes iegūšanu, iekārtošanu darbā, mācekļību un karjeras attīstību, un tās tiek nodrošinātas ar resursiem; • tiek īstenotas programmas, kas atbalsta iekļaujošus darba devējus un veicina vienlīdzīgas iespējas darbavietā; • tiek organizētas uz nodarbinātības dienestiem, arodbiedrībām un darba devējiem orientētas informētības uzlabošanas kampaņas un mērķorientētas apmācības par diskriminācijas un antičigānisma apkarošanu; • ir spēkā un pilnībā darbojas maziem uzņēmumiem paredzētas mikroaizdevumu shēmas, kas ir īpaši vērstas uz romu kopienām.	
Rādītājs — C dimensija — Lēmumu pieņemšanas procesu kvalitāte	
• Ir ieviesti pasākumi romu līdzdalības nodrošināšanai politikas risinājumu izstrādē nodarbinātības jomā; • romu PSO piedalās ES fondu rīcības programmas, kuras ietvaros tiek īstenoti konkrēti pasākumi, lai palielinātu romu faktisko dalību algotā kvalitatīvā un ilgtspējīgā nodarbinātībā, uzraudzības komitejas darbā; • romu PSO piedalās īstenošanas pasākumu rezultātu uzraudzībā; • valdības iestādes un (centrālā un vietējā) pārvalde savos lēmumu pieņemšanas procesos nodarbinātības jomā ņem vērā romu pilsoniskās sabiedrības un jo īpaši romu uzņēmēju un veiksmīgu romu profesionāļu viedokļus.	

*Šie dati, kuru pamatā ir FRA apsekojumi, aptver tikai 16–29 gadus vecu iedzīvotāju grupu.

Uzdevums Nr. 6: Uzlabot romu veselību un palielināt efektīvu vienlīdzīgu piekļuvi kvalitatīviem veselības aprūpes pakalpojumiem

Pamatrādītājs:	Sabiedrība
-----------------------	-------------------

	kopumā
13) Paredzamā mūža ilguma atšķirības dzimšanas brīdī (vispārējā sabiedrība salīdzinājumā ar romiem)	Iedzīvotāju mirstības rādītāju datubāze / Eurostat [demo_mlexpec]
14) To cilvēku īpatsvars, kuriem ir ierobežota piekļuve veselības aprūpes un sociālajiem pakalpojumiem, TIKS IZSTRĀDĀTS	N. p./ iespējams, FRS
Rezultātu rādītāji Sekundārie (pēc izvēles)	
Rādītājs	Sabiedrība kopumā
To iedzīvotāju īpatsvars, kuri ir vecāki par 16 gadiem un kuri savu veselību kopumā novērtē kā “ļoti labu” vai “labu”	Eurostat [hlth_silc_01]
To iedzīvotāju īpatsvars, kuri ir vecāki par 16 gadiem un kuriem ir veselības apdrošināšana	ESAO [ECHI 76]
To iedzīvotāju īpatsvars, kuri ir vecāki par 16 gadiem un kuri pēdējo 12 mēnešu laikā, izmantojot veselības aprūpes pakalpojumus, ir izjutuši diskrimināciju tāpēc, ka viņi ir romi	N. p./ iespējams, FRS
Tiks izstrādāts sīkāk: to romu sieviešu īpatsvars, kuras savu pirmo bērnu dzemdējušas pirms 20 gadu vecuma sasniegšanas; neapmierinātas medicīniskās vajadzības	Eurostat [demo_fordager] 3.7. IAM Eurostat [SDG_03_60]

Uzdevuma Nr. 6 procesa rādītāji: Uzlabot romu veselības situāciju un palielināt faktisko piekļuves kvalitatīviem veselības aprūpes pakalpojumiem
Rādītājs — A dimensija — Institucionālā struktūra
• Starptautiskā veselības jomā ir institucionalizēta un integrēta veselības aprūpes pārvaldības attiecīgajās struktūrās; • ir spēkā sistēma atbalsta nodrošināšanai veselības mediatoru, kuri vēlas kļūt par veselības aprūpes profesionāļiem, karjeras attīstības iespējām; • ir spēkā profilaktiskās veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanas sistēma romiem, kuri dzīvo geto apstākļos un nošķirtās/attālās apmetnēs; • reģionālajām veselības inspekcijām ir (finanšu un personāla) resursi, lai nodrošinātu, ka bērnu un vecāka gadagājuma iedzīvotāju valsts līmeņa vakcinācijas un imunizācijas programmas, kā arī profilaktiski pakalpojumi, piemēram, asins analīzes, ir pieejamas arī romu kopienās;
Rādītājs — B dimensija — Konkrēti pasākumi un darbības
• Ir ieviestas veselības izglītības programmas, kas ir pielāgotas konkrētajām veselības problēmām, ar kurām saskaras romi (tostarp saistībā ar veselīgu dzīvesveidu un uzturu); • ir spēkā un tiek īstenotas profilaktiskas veselības programmas, kas sasniedz riska grupas, tostarp romus; • tiek organizētas informētības kampaņas, kas sekmē izpratni par vakcīnu nepieciešamību; • bērnu un vecu cilvēku vakcinācija (pret gripu) ir cenu ziņā pieejama un tiek veikta; • tiek regulāri bez maksas veiktas bērnu profilaktiskās veselības pārbaudes, riska grupām veicot atkārtotas pārbaudes; • tiek regulāri nodrošinātas pirmsdzemdību aprūpes programmas, kuru mērķauditorija ir nelabvēlīgos apstākļos esošas sievietes; • ir spēkā mātes un bērna veselības uzraudzības shēmas, kuru centrā ir bērni vecumā no 0 līdz 3 gadiem, īpašu uzmanību veltot nelabvēlīgos apstākļos esošām grupām; • veselības aprūpes iestāžu darbiniekiem tiek regulāri nodrošinātas mērķorientētas apmācības par diskriminācijas un antičigānisma novēršanu;

• tiek īstenoti ar veselību saistīti informētības uzlabošanas pasākumi un kampaņas, kuru mērķauditorija ir romi.
Rādītājs — C dimensija — Lēmumu pieņemšanas procesu kvalitāte
• Ir ieviesti pasākumi, kas nodrošina romu līdzdalību politikas risinājumu izstrādē veselības aprūpes jomā; • sadarbībā ar romu PSO tiek izstrādāti īpaši pasākumi, lai novērstu problēmas veselības aprūpes jomā; • romu PSO piedalās ES fondu rīcības programmas, kuras ietvaros tiek īstenoti konkrēti pasākumi romu piekļuves uzlabošanai veselības aprūpes pakalpojumiem, uzraudzības komitejas darbā; • romu PSO piedalās veselības aprūpes jomā īstenoto pasākumu rezultātu uzraudzībā; • valdības iestādes un (centrālā un vietējā) pārvalde savos lēmumu pieņemšanas procesos veselības aprūpes jomā ņem vērā romu pilsoniskās sabiedrības, jo īpaši romu veselības mediatoru tīklu, viedokļus.

Uzdevums Nr. 7: Palielināt efektīvu vienlīdzīgu piekļuvi atbilstošiem mājokļiem bez segregācijas un pamatpakalpojumiem⁹

Pamatrādītājs:	Sabiedrība kopumā
15) To iedzīvotāju īpatsvars, kuri dzīvo sliktos sadzīves apstākļos (dzīvokļos, kuri ir pārāk tumši vai kuriem ir tekošs jumts / mitras sienas vai grīda, vai kuros nav vannas/dušas vai tualetes iekšelpas)	<i>Eurostat</i> [tessi 291]
16) To iedzīvotāju īpatsvars, kuri dzīvo mājokļos, kuros saskaņā ar Eurostat pārbīvētības definīciju nav minimālā skaita istabu	<i>Eurostat</i> [ilc_lvho05a / SDG_11_10] 1. IAM 11. IAM
17) To iedzīvotāju īpatsvars, kuri dzīvo mājāsaimniecībās, kurās iekšelpās nav pieejams ūdensvada ūdens (tikai atsevišķās valstīs)	<i>Eurostat</i> [ilc_mdho05] 6.1.1. IAM
Rezultātu rādītāji Sekundārie (pēc izvēles)	
Rādītājs	Sabiedrība kopumā
To iedzīvotāju īpatsvars, kuri dzīvo mājāsaimniecībā, kurā iekšelpās nav tualetes, dušas vai vannas istabas	<i>Eurostat</i> [ilc_mdho05 / SDG_06_10] 6. IAM
To iedzīvotāju īpatsvars, kuri dzīvo mājoklī ar tekošu jumtu, mitrām sienām, grīdām vai pamatiem vai ar puvi logu rāmjos vai grīdā	<i>Eurostat</i> [SDG_01_60] 1. IAM
To mājāsaimniecībās dzīvojošo iedzīvotāju īpatsvars, kuriem pēdējo 12 mēnešu laikā ir nācies pamest savu mājvietu vai apmešanās vietu	n. p.
To iedzīvotāju īpatsvars, kuri ir vecāki par 16 gadiem un kuri pēdējo 5 gadu laikā, meklējot mājokli, ir izjutuši diskrimināciju tāpēc, ka viņi ir romi	N. p. / potenciāli FRS
Turpmākai izstrādei: Dzīvesvietu segregācija. Rādītājs(-i), kas atspoguļo romu situācijas ģeogrāfiskos aspektus. Piekļuve pamatpakalpojumiem un infrastruktūrai (veselības aprūpes pakalpojumiem, sabiedriskajam transportam, skolām, bērnu aprūpes iestādēm u. c.) attiecīgajā apvidū, ņemot vērā attālumu, izmaksas, darba laikus vai pakalpojumu nepieejamību.	n. p. n. p.

⁹ Piemēram, ūdensvada ūdens, pienācīga sanitārija, atkritumu savākšanas un apsaimniekošanas pakalpojumi, elektrība, gāze, piekļuve transportam, finanšu pakalpojumiem un digitālajai saziņai (atbilstīgi Eiropas sociālo tiesību pīlāra 20. principam).

Uzdevuma Nr. 7 procesa rādītāji: Palielināt faktisko piekļuvi atbilstošiem mājokļiem bez segregācijas un pamatpakalpojumiem

Rādītājs — A dimensija — Institucionālā struktūra

- Valstu stratēģiskie satvari romu jautājumos vai saistītie politikas dokumenti nepārprotami ietver pasākumus dzīvesvietu segregācijas novēršanai;
- ir spēkā skaidras norādes par izlikšanu no mājvietas, un tās tiek efektīvi īstenotas, lai nodrošinātu aizsardzību pret nelikumīgu izlikšanu no mājvietas;
- ir spēkā skaidras norādes par izlikšanu no mājvietas, un tās tiek efektīvi īstenotas, lai nodrošinātu māsaimniecību, kurās aug bērni, aizsardzību;
- ir novērstas līdzšinējās mājokļu regulējuma nepilnības, kas liedza legalizēt nereglamentēto mājokļu fondu romu apdzīvotajos rajonos;
- ES finansēto projektu, kuru ietvaros tiek uzlabota infrastruktūra vietās ar lielu romu īpatsvaru, atbilstības un novērtējuma kritērijos ir paredzēti īpaši punkti attiecībā uz uzņēmumiem, kurus vada romi vai kuros ir nodarbināti romi;
- ir ieviestas politikas programmas, kas sekmē un atbalsta kopienas līmeņa vietējas pašpalīdzības iniciatīvas mājokļu jomā;
- tiek regulāri izvērtētas vajadzības pēc apmešanās vietām un dzīvojamo piekabju apstāšanās vietām;
- ir spēkā mehānismi, kas nodrošina tiesības uz drošu ūdeni un sanitārijas pakalpojumiem, un romi tos aktīvi izmanto.

Rādītājs — B dimensija — Konkrēti pasākumi un darbības

- Valstu stratēģiskajos satvaros romu jautājumos ir paredzēti vispārēji ar mājokļiem saistīti pakalpojumi un programmas;
- ir spēkā mērķorientēti pasākumi, lai nodrošinātu atbalstu sociāli trūcīgām teritorijām segregācijas mazināšanai;
- ir spēkā mērķorientēti pasākumi, kuru īstenošanai ir rezervēti finanšu resursi, lai uzlabotu trūcīgu apmetņu publisko infrastruktūru saistībā ar ceļiem, ūdeni, sanitārijas pakalpojumiem, piekļuvi sabiedriskajiem pakalpojumiem un kanalizācijas iekārtām;
- ir spēkā programma “Mājoklis vispirms”;
- ar mājokļiem saistīto pakalpojumu sniedzēju un pašvaldību biroju darbinieku mērķorientēta apmācība par diskriminācijas un antičigānisma apkarošanu mājokļu jomā;
- tiek regulāri veikta trūcīgu apmetņu un nometņu kartēšana un uzraudzība;
- regulāri tiek veikta ar mājokli saistīto aspektu (novērtējamo vietējo mājokļu vienību skaits) uzraudzība.

Rādītājs — C dimensija — Lēmumu pieņemšanas procesu kvalitāte

- Ir ieviesti pasākumi romu līdzdalības nodrošināšanai politikas risinājumu izstrādē mājokļu jomā;
- sadarbībā ar romu PSO tiek izstrādāti īpaši pasākumi, lai novērstu problēmas mājokļu jomā;
- piedaloties romu kopienu organizācijām, tiek izstrādāti un īstenoti uz romiem (jo īpaši segregācijas novēršanu) vērsti pasākumi mājokļu jomā;
- romu PSO piedalās ES fondu rīcības programmas, kuras ietvaros tiek īstenoti konkrēti pasākumi situācijas uzlabošanai mājokļu jomā un jo īpaši saistībā ar segregācijas novēršanu, uzraudzības komitejas darbā;
- romu PSO piedalās mājokļu jomā īstenoto pasākumu rezultātu uzraudzībā, jo īpaši segregācijas novēršanā;
- valdības iestādes un (centrālā un vietējā) pārvalde savos lēmumu pieņemšanas procesos mājokļu jomā ņem vērā romu pilsoniskās sabiedrības, jo īpaši romu veselības un izglītības mediatoru tīklu, viedokļus.

Uzdevums Nr. 7-a: cīņa pret vidisko vajadzību nenodrošinātību, tiesiskuma veicināšana vides jomā

Rezultātu rādītāji Sekundārie (pēc izvēles)	
Rādītājs	Sabiedrība kopumā
To romu īpatsvars, kas dzīvo mājsaimniecībās, kuru atrašanās vietu raksturo šādas uzskaitītās problēmas: piesārņojums, netīrumi un citas vides problēmas tuvākajā apkārtnē, piemēram, dūmi, putekļi, nepatīkamas smakas vai piesārņots ūdens	<i>Eurostat</i> [ilc_mddw02]
Rezultātu rādītāji Sekundārie (pēc izvēles): šajā jomā rādītāji vēl nav izstrādāti; iespējamās tematiskās jomas rādītāju izstrādei varētu būt: dzīve tādos vides apstākļos, kas ir bīstami un saistīti ar veselības apdraudējumiem: • dzīve apvidos, kurus skar dabas katastrofas (pēc dabas katastrofu veida: upju plūdi, pēkšņi plūdi un zemes nogrūvumi utt.); • dzīve ekoloģiski bīstamos apvidos (pēc apvidu veida: atkritumu poligoni vai izgāztuves, pamestas rūpnieciskās teritorijas, raktuves u. c.); • pakļautība bīstamiem faktoriem (pēc faktoru veida: dzīve piesārņotos apvidos, tādu neattīrītu un piesārņotu ūdens ieguves vietu izmantošana, kas ir pakļautas toksisku izmešu un elektromagnētiskā starojuma ietekmei utt.); • darbs bīstamās profesijās, tostarp darbs ar novārtā pamestu zemi, atkritumos u. c. bez atbilstošiem aizsardzības līdzekļiem; • dzīve apvidos, kuros nav pieejama infrastruktūra, piemēram, drošs dzeramais ūdens, notekūdeņu attīrīšanas pakalpojumi, asfaltēti ceļi, atkritumu savākšanas pakalpojumi u. c.; • to mājsaimniecību īpatsvars, kurās mājokļus apsilda, dedzinot cietos atkritumus.	

Uzdevuma Nr. 7-a procesa rādītāji: cīņa pret vidisko vajadzību nenodrošinātību, tiesiskuma veicināšana vides jomā	
Rādītājs — A dimensija — Institucionālā struktūra	
• Valstu stratēģiskie satvari romu jautājumos vai saistītie politikas dokumenti nepārprotami ietver pasākumus cīņai pret vidisko vajadzību nenodrošinātību un tiesiskuma veicināšanai vides jomā; • īstenošanas norādes, lai romiem, kuri dzīvo ekoloģiski bīstamos apvidos, nodrošinātu prioritāru piekļuvi sociāliem mājokļiem; • tiek stingri īstenoti mājokļu drošības standarti un netiek pieļauta dzīvošana bīstamos apstākļos; • tiek veikts jaunu būvlaukumu un apmešanās ietu vides novērtējums; • ir spēkā efektīvi mehānismi, lai nodrošinātu ar vidi saistīto darba tiesību regulējuma noteikumu izpildi.	
Rādītājs — B dimensija — Konkrēti pasākumi un darbības	
• Ir spēkā mērķorientēti pasākumi, kuru īstenošanai ir rezervēti finanšu resursi, lai pārvietotu romu ģimenes, kuras dzīvo ekoloģiski bīstamos apvidos; • tiek veikts mājokļu jomas politikas programmu un noteikumu par mājokļiem ietekmes novērtējums saistībā ar vides faktoriem; • valstu stratēģiskajos satvaros romu jautājumos ir aplūkoti jautājumi par politikas programmu ietekmi un ekoloģiskajiem riskiem, kuriem ir pakļauti romi.	
Rādītājs — C dimensija — Lēmumu pieņemšanas procesu kvalitāte	
• Sadarbībā ar romu PSO un attiecīgajās teritorijās dzīvojošiem romu iedzīvotājiem ir izstrādāti konkrēti pasākumi ar vidi saistīto problēmu risināšanai apvidos, kuros dzīvo romi (jo īpaši nošķirtās romu kopienās); • piedaloties romu kopienu organizācijām, tiek izstrādāti un īstenoti uz romiem (jo īpaši nošķirtās romu kopienās) vērsti pasākumi drošas un ilgtspējīgas vides jomā;	

- romu PSO piedalās ES fondu rīcības programmas, kuras ietvaros tiek īstenoti konkrēti pasākumi vides stāvokļa uzlabošanai romu apdzīvotos apvidos (jo īpaši marginalizētās romu kopienās), uzraudzības komitejas darbā;
- romu PSO piedalās pasākumu, kas īstenoti vides stāvokļa uzlabošanai romu apdzīvotos apvidos (jo īpaši nošķirtās romu kopienās), rezultātu uzraudzībā;
- valdības iestādes un (centrālā un vietējā) pārvalde savos lēmumu pieņemšanas procesos veselības aprūpes jomā ņem vērā romu pilsoniskās sabiedrības, jo īpaši romu veselības mediatoru tīklu, viedokļus.